

2021-02-17

Dnr 2021:121

Rapport från utredningstjänsten

FÅGELINFLUENSAN

Hur många fåglar har avlivats vid det pågående utbrottet av fågelinfluensa i Sverige? Hur mycket har fågelinfluensan kostat samhället i form av ersättningar till bönder, nödslakt, sanering etc.? Frågan avser i första hand de utbrott som varit i Sverige sedan det första utbrottet i november i fjol.

Sammanfattning

Sverige drabbats av flera stora utbrott av högpatogen fågelinfluensa med start i november 2020 fram till mitten av februari 2021. Till och med den 16 februari 2021 har sju utbrott upptäckts inom svensk tamfågelproduktion. Hittills har drygt 2,1 miljoner fjäderfän avlivats i Sverige på grund av fågelinfluensan sedan det första utbrottet i början av november förra året. I nuläget saknas slutliga kostnader för den ersättning som betalas ut till djurägare enligt epizootilagstiftningen. Enligt Jordbruksverkets preliminära kostnadsuppskattningar för fyra anläggningar uppgår den preliminära kostnaden för ersättningar till djurägare i nuläget till drygt 340 miljoner kronor.

Inledning

I denna rapport beskriver utredningstjänsten inledningsvis kortfattat utbrotten av fågelinfluensa i Sverige under vintern 2020/21 samt de avlivningar som gjorts till följd av dessa. Därefter redovisas Jordbruksverkets preliminära uppgifter om kostnaderna för utbrotten sedan november 2020.

Kort om fågelinfluensa

Fågelinfluensa är en sjukdom som främst påträffas bland vilda fåglar, men som ibland även sprids till tamfåglar. Det finns olika fågelinfluensavirus, både högpatogena (HPAI) som orsakar allvarlig sjukdom och lågpatorgena (LPAI) som ger mildare eller inga symtom. Fågelinfluensaviruset H5N8 är mycket smittsamt mellan fåglar. Denna typ har inte visat några tecken på att kunna smitta människa

utan betraktas som en ren fågelsjukdom.¹ Sjukdomen är anmälningspliktig och räknas som en zoonos och en epizooti.

Pågående utbrott av fågelinfluensa i Sverige

I Statens veterinärmedicinska anstalts (SVA) riskvärdering ([pdf](#)) från 5 november bedömdes sannolikheten för introduktion av HPAI vara klart förhöjd² och mot bakgrund av det beslutade därför Jordbruksverket att från den 6 november 2020 införa skyddsnivå 2 för fågelinfluensa i hela Sverige. Skyddsnivå 2 innebär bland annat att kommersiella fjäderfän ska hållas inomhus och hobbyhöns måste hållas inhägnade i syfte att förhindra direkt och indirekt kontakt med vilda fåglar. Strax därefter konstaterades det första svenska fallet på tamfjäderfän i en kalkonbesättning i Skåne. Dessutom upptäcktes positiva fall på vilda fåglar och i en hobbybesättning med höns. Sedan årsskiftet har situationen förvärrats ytterligare. Högpatogeten fågelinfluensa har konstaterat i två riktigt stora kommersiella besättningar varav en avelsbesättning för slaktkyckling och en stor värphönsbesättning. Dessutom har ytterligare en kalkonbesättning drabbats. Den 3 januari 2021 beslutade Jordbruksverket att införa restriktionsområden runt den drabbade besättningen.³ I områden kring drabbade besättningar gäller skyddsnivå 3 som bl.a. innebär att även hobby- och sällskapsfåglar ska hållas inomhus.⁴ I slutet av januari och början av februari 2021 har smitta även upptäckts i värphönsbesättningar i Mönsterås i Kalmar län och den 16 februari 2021 konstaterades smitta hos en kalkonbesättning i Simrishamn.

Det mönster Statsepizootologen, SVA sett i besättningarna är att viruset orsakar snabb och hög dödlighet bland fåglarna och att det är mycket hög smittsamhet. Den första dagen observeras ett mindre antal döda djur, dagen efter har antalet ökat betydligt och ytterligare en dag senare är en stor del av flocken död. För att förhindra vidare spridning och av djurskyddsskäl behöver kvarvarande fåglar

¹ Jordbruksverket, *Fågelinfluensa*, information på webbplats, <https://jordbruksverket.se/djur/smittskydd-djurskydd-djurhalsa-och-folkhalsa/aktuellt-lage-for-smittsamma-djursjukdomar/fagelinfluensa> (hämtad 21-02-15)

² Statens veterinärmedicinska anstalt (2020-11-05) *Snabb värdering av sannolikheten för att den svenska fjäderfäpopulationen utsätts för smitta med högpatogeten fågelinfluensa till följd av pågående utbrott i Nederländerna och Storbritannien samt förekomst hos , vilda fåglar i Nederländerna och Tyskland*, <https://www.sva.se/media/1hrpynrv/snabb-v%C3%A4rdering-av-sannolikheten-f%C3%B6r-att-den-svenska-fj%C3%A4derf%C3%A4populationen-uts%C3%A4tts-f%C3%B6r-smitta-med-h%C3%B6gpatogeten-f%C3%A5gelinfluensa-20201105.pdf> (hämtad 2021-02-16)

³ Om fågelinfluensa konstateras i en fjäderfäbesättning avlivas samtliga djur omedelbart. Därefter rengörs och desinfekteras stallarna och andra utrymmen där djuren varit. Runt smittade anläggningar inrättas skydds- och övervakningsområden på tre respektive tio kilometers radie.

⁴ Länsstyrelsen Skåne, *Aktuellt om smittsamma sjukdomar*, information på webbplats, <https://www.lansstyrelsen.se/skane/djur/djur-i-verksamheten/smittskydd/aktuellt-om-smittsamma-sjukdomar.html> (hämtad 2021-01-19)

därför avlivas. När smittan kommit in i större kommersiella besättningar sker en snabb och omfattande smittspridning från fågel till fågel vilket resulterar i uppförökning och utsöndring av virus till fåglarnas miljö. De stora virusmängderna ökar enligt SVA risken för spridning till andra besättningar i närheten.⁵

Det finns i dagsläget (2021-02-16) konstaterade utbrott av högpatogen fågelinfluensa hos tamfåglar i Skåne och i Kalmar län. Smittspridningen är pågående och nya fall kan komma att konstateras. I *tabell 1* sammanställs information om utbrotten av fågelinfluensa i Sverige under vintern 2020/21.

Tabell 1: Utbrott av fågelinfluensa 2020--2021, senast uppdaterad 2021-02-09

Datum	Karta med restriktions-områden ¹	Län	Kommun	Typ av produktion
2021-02-16	Karta	Skåne	Simrishamn	Kalkoner
2021-02-01	Karta	Kalmar	Mönsterås/Oskarshamn	Värphöns
2021-01-18	Karta	Kalmar	Mönsterås	Värphöns
2021-01-14	Karta	Skåne	Skurup	Kalkoner
2021-01-03	Karta	Skåne	Sjöbo	Fjäderfän
2020-12-22	Har upphört	Skåne	-	Hobby
2020-11-17	Upphörde 2020-12-19	Skåne	Ystad	Kalkoner

Källa: Tabellen är hämtad från Jordbruksverkets webbplats 2021-02-16.⁶

Utredningstjänsten har inte kunnat få uppgifter om antal avlivade fåglar i samband med utbrotten från Jordbruksverket, men i *tabell 2* sammanställs uppgifter om utbrotten som utredningstjänsten kunna hitta i Sveriges rapportering till World Organisation for Animal Health (OIE). I OIE:s databas World Animal Health Information Database (WAHIS) Interface finns bl.a. veckorapporter om sjukdomsutbrott runt om i världen. Utredningstjänst har genomfört rapporteringen efter poster som rör fjäderfä i Sverige. Utbrott hos vilda fåglar har inte inkluderats. Samtliga utbrott i tabell 1 har inte återfunnits i WAHIS vilket delvis kan bero på en eftersläpning i rapporteringen till OIE.

⁵ Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), 2021-01-22, *Statsepizootologen kommenterar, Förvärrat läge för högpatogen fågelinfluensa i Sverige*, <https://www.sva.se/statsepizootologen-kommenterar/forvarrat-lage-for-hogpatogen-fagelinfluensa-i-sverige/> (hämtad 2021-02-16)

⁶ Jordbruksverket, *Fågelinfluensa*, information på webbplats, <https://jordbruksverket.se/djur/smittskydd-djurskydd-djurhalsa-och-folkhalsa/aktuellt-lage-for-smittsamma-djursjukdomar/fagelinfluensa> (hämtad 21-02-16)

Tabell 2: Antal möjliga mottagare, antal smittade, antal döda, antal avlivade och destruerade samt antal slaktade djur i samband med utbrott av högpato-gen fågelinfluensa hos fjäderfä inom produktionen.

Location	Date of start of the outbreak	Susceptible	Cases	Deaths	Killed and disposed of	Comment
Fliseryd, Fliseryd, Mönsterås, Kalmar Län	2021-01-17	1 928 376	2 450	2 450	1 925 926	Poultry for the production of eggs for human consumption.
Skurup, Skivarp, Skurup, Skåne Län	2021-01-13	2 350	850	750	1 600	Turkeys for meat production.
Blentarp, Blentarp, Sjöbo, Skåne Län	2021-01-02	84 864	4 784	4 784	80 080	Poultry for the production of day-old broiler chickens.
Ystad, Löderup, Ystad, Skåne Län	2020-11-13	5 100	1 800	1 780	3 320	Turkeys for meat production.

Källa: Utredningstjänstens sammanställning av uppgifter i OIE:s databas WAHIS, Weekly Disease Information (data hämtad 21-02-15)⁷

Av tabell 2 framgår att 9 764 tamfjäderfä dött under de utbrott som finns i WAHIS mellan 1 november 2020 och 16 februari 2021 och att ytterligare 2 010 926 avlivats och destruerats under samma tidsperiod.

Därtill kommer de djur som dött eller avlivats i samband med övriga utbrott. Vid det senast utbrottet hos kalkoner i Simrishamn avlivades 3 500 kalkoner enligt uppgifter i media.⁸ Totalt har således cirka 2,1 miljoner fjäderfän avlivats i Sverige på grund av fågelinfluensan under den pågående säsongen.

Utbrottet av fågelinfluensa i Mönsterås i januari 2021 drabbade Sveriges största äggproducenter (CA Cedergrens). Smittan drabbade en stor värphönsbesättning

⁷ OIE WAHIS, *Highly pathogenic avian influenza Sweden, Information received on 20/01/2021 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden,* https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=37742 , Information received on 18/01/2021 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=37677 , Information received on 04/01/2021 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=37416 , Information received on 18/11/2020 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden, https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=36620

⁸ DN (2021-02-16), *Nytt utbrott av fågelinfluensa i Skåne,* <https://www.dn.se/sverige/nytt-utbrott-av-fagelinfluensa-i-skane/?forceScript=1&variantType=large> (hämtad 21-02-16)

och spred sig därefter vidare inom anläggningen vilket lett till att över 1,3 miljoner fjäderfän måste avlivas och destrueras. Enligt ett uttalande Jordbruksverket gjort till SVT är detta ”ett tämligen unikt fall eftersom det är en så väldigt stor gård”.⁹

Ersättning till djurägare

Vid ett sjukdomsutbrott där Jordbruksverket ingriper och fattar beslut om olika åtgärder och restriktioner, har djurägare ofta rätt till ersättning. Det gäller kostnader och förluster som uppstått på grund av beslut som Jordbruksverket har fattat i samband med utbrottet.

Ersättning vid utbrott av fågelinfluensa regleras i epizootilagen (1999:657), epizootiförordningen (1999:659) och Jordbruksverkets föreskrifter om ersättning på grund av beslut med stöd av epizootilagen (1999:657). Djurägaren kan få ersättning från staten för djurvärde, sanering, produktionsbortfall och kostnader för särskilda åtgärder vid slakt. Ersättningen är 100 procent för djurvärde och sanering samt 50 procent för produktionsbortfall. Ersättningen täcker inte hela kostnaden för djurägarna, utan får kompletteras med eventuell försäkring.

I *tabell 3* redovisas Jordbruksverkets preliminära kostnadsberäkningar gällande ersättningar för det pågående utbrottet av högpatogen fågelinfluensa i Sverige. Av tabellen framgår att den preliminära kostnaden för ersättning för djurvärde, sanering och avlivning samt produktionsbortfall väntas uppgå till omkring 340 miljoner kronor. Enligt Jordbruksverket kommer det dröja innan myndigheten kan ha slutliga kostnadsuppgifter eftersom det just nu råder ett smittläge som myndigheten inte varit med om tidigare med många stora utbrott samtidigt. Kostnaderna i tabellen går därmed, enligt Jordbruksverket, inte att jämföra med kostnadsläget tidigare år.¹⁰

⁹ SVT Nyheter (2021-01-29), *Alla 1,3 miljoner hönor på smittgården avlivade – unikt fall i Europa*, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/alla-honsen-pa-smittgarden-avlivade> (hämtad 21-02-16)

¹⁰ Uppgifter i e-post från Smittbekämpningsenheten, Jordbruksverket 2021-02-16.

Tabell 3: Jordbruksverkets prognos vad gäller totalkostnad för utbrott av fågelinfluensa 2020–2021.

	Prel. Kostnad (SEK)
Anläggning 4	
Djurvärde	69 298 620
sanering/avlivning	180 726 044
produktionsbortfall	54 349 104
Totalt anläggning 4	304 373 768
Anläggning 3	
Djurvärde	9 673 455
sanering/avlivning	12 283 525
produktionsbortfall	7 097 113
Totalt anläggning 3	29 054 093
Anläggning 2	
Djurvärde	751 046
sanering/avlivning	557 403
produktionsbortfall	814 589
Totalt anläggning 2	2 123 037
Anläggning 1	
Djurvärde	1 061 052
sanering/avlivning	787 480
produktionsbortfall	2 301 646
Totalt anläggning 1	4 150 178
Totalt	339 701 076

Källa: Uppgifter från Smittbekämpningsenheten, Jordbruksverket 2021-02-16.

Källor

DN (2021-02-16), *Nytt utbrott av fågelinfluensa i Skåne*,
<https://www.dn.se/sverige/nytt-utbrott-av-fagelinfluensa-i-skane/?forceScript=1&variantType=large> (hämtad 21-02-16)

Jordbruksverket, *Fågelinfluensa*, information på webbplats,
<https://jordbruksverket.se/djur/smittskydd-djurskydd-djurhalsa-och-folkhalsa/aktuellt-lage-for-smittsamma-djursjukdomar/fagelinfluensa> (hämtad 21-02-15)

Länsstyrelsen Skåne, *Aktuellt om smittsamma sjukdomar*, information på webbplats,
<https://www.lansstyrelsen.se/skane/djur/djur-i-verksamheten/smittskydd/aktuellt-om-smittsamma-sjukdomar.html> (hämtad 2021-01-19)

OIE WAHIS, *Highly pathogenic avian influenza Sweden, Information received on 20/01/2021 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden,* https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=37742

OIE WAHIS, *Highly pathogenic avian influenza Sweden Information received on 18/01/2021 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden* https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=37677

OIE WAHIS, *Highly pathogenic avian influenza Sweden Information received on 04/01/2021 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden* https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=37416

OIE WAHIS, *Highly pathogenic avian influenza Sweden Information received on 18/11/2020 from Dr Hakan Henrikson, Chief Veterinary Officer, Swedish Board of Agriculture, Ministry of Enterprise and Innovation, Jönköping, Sweden,* https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/Reviewreport/Review?reportid=36620

Statens veterinärmedicinska anstalt (2020-11-05) *Snabb värdering av sannolikheten för att den svenska fjäderfäpopulationen utsätts för smitta med högpato-gen fågelinfluensa till följd av pågående utbrott i Nederländerna och Storbritannien samt förekomst hos , vilda fåglar i Nederländerna och Tyskland,* <https://www.sva.se/media/1hrpynry/snabb-v%C3%A4rdering-av-sannolikheten-f%C3%B6r-att-den-svenska-fj%C3%A4derf%C3%A4populationen-uts%C3%A4tts-f%C3%B6r-smitta-med-h%C3%B6gpato-gen-f%C3%A5gelinfluensa-20201105.pdf> (hämtad 2021-02-16)

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), 2021-01-22, *Statsepizootologen kommenterar, Förvärrat läge för högpato-gen fågelinfluensa i Sverige,* <https://www.sva.se/statsepizootologen-kommenterar/forvarrat-lage-for-hogpatogen-fagelinfluensa-i-sverige/> (hämtad 2021-02-16)

SVT Nyheter (2021-01-29), *Alla 1,3 miljoner hönor på smittgården avlivade – unikt fall i Europa,* <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/alla-honsen-pa-smittgarden-avlivade> (hämtad 21-02-16)

Uppgifter i e-post från Smittbekämpningsenheten, Jordbruksverket 2021-02-16.